

POSTANOWIENIE

22 listopada 2023 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Mariusz Łodko

na posiedzeniu niejawnym 22 listopada 2023 r. w Warszawie
w sprawie z powództwa E. D. i D. D.
przeciwko Bank spółce akcyjnej w W.
o ustalenie i zapłatę,
na skutek skargi kasacyjnej Bank spółki akcyjnej w W.
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku
z 25 kwietnia 2022 r., I ACa 221/22,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od Bank spółki akcyjnej w W. na rzecz E. D. i D. D.
5 400 złotych tytułem zwrotu kosztów w postępowaniu
kasacyjnym wraz z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych
za opóźnienie za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia
pozwanemu odpisu niniejszego postanowienia.**

UZASADNIENIE

Pozwany Bank spółka akcyjna w W. wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 25 kwietnia 2022 r. Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania uzasadnił potrzebą wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości i wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów powszechnych (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.), tj. art. 385¹ § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 6 ust. 1 w zw. z art. 7 ust. 1 Dyrektywy Rady 93/13 w zw. z art. 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej oraz art. 385¹ § 1 i 2 w zw. z art. 58 § 3 k.c. w zw. z art. 69 ust. 1 i 2 pr. bank. w zw. z art. 56 i art. 65 k.c. Powołał się również na

wystąpienie istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) dotyczącego wykładni art. 385¹ § 1 w zw. z art. 56 w zw. z art. 358 § 2 k.c. oraz ewentualnie art. 69 ust. 3 pr. bank. celem wyjaśnienia, czy w świetle przepisów prawa krajowego mechanizm denominacji winien być traktowany jako jedno postanowienie umowne, czy też możliwe jest wydzielenie w ramach tego mechanizmu dwóch oddzielnych postanowień tzn. klauzuli ryzyka walutowego oraz klauzuli *spreadowej*, a jeżeli tak to w przypadku gdy jedna z tych klauzul jest abuzywna, pozostaje to bez wpływu na abuzywność drugiej z nich; w takim przypadku z kolei mając na uwadze zasadę pewności prawa oraz zasadę proporcjonalności konieczne jest udzielenie odpowiedzi na pytanie czy brak sprecyzowania w umowie sposobu ustalenia kursu waluty obcej, do którego odsyła klauzula ryzyka walutowego może być konwalidowany w oparciu o art. 358 § 2 k.c. bądź art. 69 ust. 3 pr. bank., ewentualnie art. 24 ustawy o NBP, art. 41 ustawy Prawo wekslowego. Zwrócił uwagę również na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.), tj. naruszenia art. 369 w zw. z art. 367 § 1 k.c., a w konsekwencji art. 410 § 1 w zw. z art. 405 k.c. oraz art. 327¹ § 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. i art. 378 § 1 k.p.c.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną powodowie E. D. i D. D. wniesli o wydanie postanowienia odmawiającego przyjęcia skargi do rozpoznania, ewentualnie o jej oddalenie oraz o zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na podstawie wykładni przepisów prawa wywołujących rozbieżności w orzecznictwie wymaga, wskazania przepisu prawa zastosowanego w sprawie, który jest przedmiotem rozbieżnej wykładni w orzecznictwie, określenia na czym rozbieżności polegają, powołania orzeczeń sądów wydanych w takich samych lub podobnych stanach faktycznych, dokonanie ich analizy i wykazanie, że rozbieżność wynika z różnej wykładni przepisu (zob. postanowienia SN: z 15 października 2002 r., II CZ 102/02; z 28 marca 2007 r., II CSK 84/07; z 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07; z 15 kwietnia 2021 r., IV CSK 617/20).

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie spełnia powyższych wymogów. Wykładnię wskazanych wyżej przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości i wywołujących rozbieżności skarżący uzasadnił potrzebą zdefiniowania przez Sąd Najwyższy modelu stosowania art. 385¹ § 1 i 2 k.c. w odniesieniu do problemów proceduralnych związanych z właściwym poinformowaniem konsumenta odnośnie do skutków podejmowanych przez niego czynności, w związku ze stwierdzeniem w umowie niedozwolonego postanowienia. Skarżący zwrócił również uwagę na konieczność wypowiedzenia się przez Sąd Najwyższy, czy w przypadku niemożliwości ustalenia wiążącego strony kursu waluty obcej w umowie kredytu denominowanego do takiej waluty, umowa może wiązać w pozostałym zakresie.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego zostało wyjaśnione, że aby konsument mógł udzielić wolnej i świadomej zgody, sąd winien, w ramach norm proceduralnych i w świetle zasady słuszności w postępowaniu cywilnym, wskazać stronom w sposób obiektywny i wyczerpujący, konsekwencje prawne, jakie może pociągnąć za sobą usunięcie nieuczciwego warunku, co jest szczególnie istotne wtedy, gdy niezastosowanie może prowadzić do unieważnienia całej umowy, narażając ewentualnie konsumenta na roszczenia restytucyjne, i to niezależnie od tego, czy strony są reprezentowane przez pełnomocnika zawodowego (zob. uchwała SN z 7 maja 2021 r., III CZP 6/21, OSNC 2021, nr 9, poz. 56 oraz wyrok SN z 28 października 2022 r., II CSKP 898/22).

Z ustalonego przez Sąd *meriti* stanu faktycznego nie wynika, aby powodowie sprzeciwili się uznaniu umowy za nieważną, czemu przeczy również ich stanowisko procesowe i treść samego pozwu, w którym twierdzili, że zamieszczenie w umowie kredytu niedozwolonych postanowień umownych, skutkuje nieważnością całej umowy. Sąd ten nie miał wątpliwości, że powodowie są poinformowani o skutkach ziszczenia się ich żądania nieważności umowy i taką wolę jednoznacznie wyrazili. Podtrzymywali żądanie pozwu i domagali się unieważnienia umowy. Oświadczyli też, że liczą się z konsekwencjami takiego rozstrzygnięcia (k. 219v). Cel obowiązku informacyjnego sądu wobec konsumenta może być oceniany w świetle działań konsumenta zmierzających do uzyskania należytej mu ochrony (zob. wyrok SN z 15 grudnia 2022 r., II CSKP 1263/22). Sąd Najwyższy nie dostrzega też interesu skarżącego w podnoszeniu zarzutu braku ewentualnego pouczenia powodów co do skutków upadku umowy, czy niedostatecznego wyjaśnienia jego skutków. Taki zarzut, co do zasady, może podnosić jedynie konsument.

W wyroku z 29 kwietnia 2021 r. (C-19/20, Bank BPH S.A.), Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej przyjął, że wykładni art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy dokonywać w ten sposób, że z jednej strony nie stoją one na przeszkodzie temu, by sąd krajowy usunął jedynie nieuczciwy element warunku umowy zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem, w wypadku, gdy odstraszający cel tej dyrektywy jest realizowany przez krajowe przepisy ustawowe regulujące korzystanie z niego, o ile element ten stanowi odrębne zobowiązanie umowne, które może być przedmiotem indywidualnej kontroli pod kątem nieuczciwego charakteru. Z drugiej strony przepisy te stoją na przeszkodzie temu, by sąd odsyłający usunął jedynie nieuczciwy element warunku umowy zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem, jeżeli takie usunięcie sprowadzałoby się do zmiany treści tego warunku poprzez zmianę jego istoty. Wyeliminowanie z łączącej strony umowy abuzywnych postanowień umownych rodzi zatem konieczność dokonania oceny czy umowa w pozostałym zakresie jest możliwa do utrzymania. W nowszej judykaturze Sądu Najwyższego przyjmuje się, że wyeliminowanie abuzywnych klauzul przeliczeniowych nie prowadzi do utrzymania w mocy kredytu indeksowanego kursem CHF jako kredytu złotowego oprocentowanego według stawki LIBOR (zob. wyrok SN z dnia 10 maja 2022 r., II CSKP 285/22), który to

skutek dotyczy również umów kredytu denominowanego kursem CHF (zob. wyroki SN: z 13 maja 2022 r., II CSKP 293/22, i z 17 marca 2023 r., II CSKP 1486/22). Stwierdzenie nieważności umowy mieści się również w zakresie sankcji, jaką dyrektywa 93/13 przewiduje w związku z wykorzystywaniem przez przedsiębiorcę nieuczciwych postanowień umownych. Zaakcentować należy, że zagwarantowana konsumentom przez przepisy tej dyrektywy ochrona ukierunkowana jest m.in. na osiągnięcie skutku prewencyjnego, o czym mowa w jej art. 7, tj. zniechęcenia przedsiębiorców do wykorzystywania w zawieranych umowach nieuczciwych postanowień umownych. Dla oceny – czy w razie niemożliwości ustalenia wiążącego strony kursu waluty obcej w umowie kredytu denominowanego do takiej waluty umowa może wiązać w pozostałym zakresie – nie ma bezpośredniego znaczenia fakt, że klauzula ta określała świadczenie głównie stron (zob. wyroki SN: z 30 września 2020 r., I CSK 556/18; z 4 kwietnia 2019 r., III CSK 159/17; z 9 maja 2019 r., I CSK 242/18; z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18; z 2 czerwca 2021 r., I CSKP 55/21; z 27 lipca 2021 r., V CSKP 49/21; z 3 lutego 2022 r., II CSKP 415/22; zob. też wyroki TSUE: z 20 września 2017 r., C-186/16, Ruxandra Paula Andriciuc i in. przeciwko Banca Românească SA, pkt 37; z 3 października 2019 r., C-260/18, Kamil Dziubak i Justyna Dziubak przeciwko Raiffeisen Bank International AG, pkt 44). Wprawdzie eliminacja postanowienia określającego takie świadczenie częściej prowadzić będzie do upadku umowy w całości niż eliminacja postanowienia niezwiązanego ze świadczeniem głównym, ale fakt ten sam w sobie nie ma przesądzającego znaczenia, jeżeli na podstawie pozostałych postanowień nie jest możliwe określenie praw i obowiązków stron.

Istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie nowe, nierozwiązane dotychczas w orzecznictwie, którego wyjaśnienie może przyczynić się do rozwoju prawa. Zagadnienie prawne powinno być sformułowane w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, aby umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się do samej subsumpcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (zob. postanowienia SN: z 15 października 2002 r., III CZP 66/02; z 22 października 2002 r., III CZP 64/02, i z 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08). Skarżący powinien nie tylko wskazać przepis prawa (materialnego lub procesowego), którego dotyczy zagadnienie, ale także

przedstawić pogłębioną argumentację prawną w celu wykazania, że zagadnienie jest istotne dla rozwoju prawa, i jednocześnie będzie miało znaczenie dla merytorycznego rozstrzygnięcia w jego sprawie (zob. m.in. postanowienia SN z 23 sierpnia 2007 r., I UK 134/07, i z 9 lutego 2011 r., III SK 41/10).

Przedstawione przez skarżącego zagadnienie prawne jest w istocie pytaniem o trafność stanowiska Sądu Apelacyjnego wyrażonego w związku z rozstrzygnięciem tej konkretnej sprawy i polemiką z tym stanowiskiem, związanym z zastosowaniem konkretnych przepisów prawa. Skarżący ograniczył się do zgłoszenia wątpliwości, które stanowią pozór występowania w sprawie zagadnienia prawnego, dotychczas niewyjaśnionego w orzecznictwie. Przedstawione przez skarżącego problemy nie stanowią zagadnień nowych, gdyż były przedmiotem wypowiedzi Sądu Najwyższego oraz Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej. Po pierwsze, w judykaturze dostrzeżona została odrębność klauzuli ryzyka walutowego od klauzuli *spreadu* walutowego, jednocześnie jednak wskazano na ich łączność, która sprawia, że wskutek uznania drugiej z nich za abuzywną nie można ustalić parametrów kursu walutowego, a w efekcie wykonać klauzuli indeksacji. To sprawia, że sąd władny jest wyeliminować z łączącej strony umowy także klauzule ryzyka walutowego, orzekając o upadku całej umowy (zob. wyroki SN: z 3 lutego 2022 r., II CSKP 975/22; z 8 listopada 2022 r., II CSKP 1153/22, i z 20 czerwca 2022 r., II CSKP 701/22 oraz postanowienie SN z 23 sierpnia 2022 r., I CSK 1669/22). Po drugie, przyjmuje się, że art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, iż stoi on na przeszkodzie wypełnianiu luk w umowie, spowodowanych usunięciem z niej nieuczciwych warunków, które się w niej znajdowały, wyłącznie na podstawie przepisów krajowych o charakterze ogólnym. Stwierdzenie nieuczciwego charakteru takiego warunku w umowie powinno skutkować przywróceniem sytuacji prawnej i faktycznej konsumenta, w jakiej powinien się znajdować, w przypadku braku takiego warunku. W takim wypadku nie można zastąpić kursu z tabeli żadnym innym kursem notowania CHF do złotego, w tym średnim kursem ogłaszanym przez NBP (zob. wyroki SN: z 3 lutego 2022 r., II CSKP 415/22; z 27 lipca 2021 r., V CSKP 49/21; z 2 czerwca 2021 r., I CSKP 55/21), a co więcej w orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że brak jest takich przepisów dyspozytywnych (zob.

wyroki SN: z 17 marca 2022 r., II CSKP 474/22, i z 19 maja 2022 r., II CSKP 797/22). W szczególności, że oceny czy postanowienie umowne jest niedozwolone (art. 385¹ § 1 k.c.), dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy (uchwała 7 sędziów SN z 20 czerwca 2018 r., III CZP 29/17, OSNC 2019, nr 1, poz. 2). Oznacza to, że zdarzenia o charakterze następczym w stosunku do daty zawarcia umowy zawierającej klauzulę abuzywną pozostają bez znaczenia dla takiego charakteru tych postanowień umownych (wyjątek stanowi wola konsumenta).

Przedstawione w uzasadnieniu argumenty nie przekonują również, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Skarżący powołując się na taką przyczynę kasacyjną powinien wykazać, że dla przeciętnego prawnika – bez pogłębionej analizy i juredycznych dociekań – w sposób jednoznaczny wynika, że wskazane w skardze kasacyjnej podstawy zasługują na uwzględnienie z uwagi na kwalifikowany charakter naruszenia przepisów prawa, a zaskarżone orzeczenie jest oczywiście nieprawidłowe (zob. postanowienie SN z 15 lipca 2015 r., IV CSK 17/15). Z przedstawionej przez skarżącego argumentacji nie wynika, że zastosowanie powołanych w zarzutach kasacyjnych przepisów prawa, których naruszenie miałyby wskazywać na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej doprowadziło to tego, że zaskarżone orzeczenie jest oczywiście nieprawidłowe. Ocena i stanowisko Sądu Apelacyjnego nie prowadzą do wniosku, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Określony przez Sąd drugiej instancji sposób w jaki pozwany na spełnić swoje zobowiązanie nie wpływa na zakres faktycznych jego obowiązków. Pozew został wniesiony przez wszystkich wierzycieli – powodowie byli stroną umowy kredytu, zaciągniętego w trakcie ich małżeństwa. Pozwany może wykonać zobowiązanie w całości według swego wyboru do rąk któregośkolwiek z wierzycieli, ze skutkiem zwolnienia z długu (art. 367 § 1 i 2 zd. pierwsze k.c.).

Chybione jest również stanowisko, że skarga jest oczywiście uzasadniona z uwagi na rażące naruszenie art. 327¹ § 1 w zw. z art. 391 § 1 i art. 378 § 1 k.p.c. Uszło uwadze skarżącego, że od 7 listopada 2019 r. (zob. ustawę z 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw; Dz. U. z 2019 r. poz. 1469 z późn. zm.), treść uzasadnienia wyroku sądu drugiej instancji jest w wyczerpujący sposób uregulowana w art. 387 § 2¹ k.p.c. Jest on

przepisem szczególnym względem art. 327¹ § 1 k.p.c. Nie jest zatem możliwe zarzucanie uzasadnieniu wyroku sądu drugiej instancji naruszenia art. 327¹ § 1 k.p.c., który dotyczy aktualnie uzasadnienia sądu pierwszej instancji, a Sąd drugiej instancji może dopuścić się jedynie uchybienia art. 387 § 2¹ k.p.c. Zwrócić uwagę ponadto należy, że Sąd drugiej instancji w uzasadnianiu wyroku wyjaśnił przyczyny uznania umowy za nieważną – zamieszczenie w niej abuzywnych postanowień indeksacyjnych, których wyeliminowanie z umowy uniemożliwia jej dalsze wykonywanie, a brak jest podstaw do zastosowania w jej miejsce przepisów dyspozytywnych.

Z powyższych względów, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie znajdując również okoliczności, które w ramach przedsądu jest obowiązany brać pod uwagę z urzędu, w szczególności nieważności postępowania (art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c.).

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1, 1¹ i 3 w zw. z art. 99 w zw. z art. 108 § 1 k.p.c. oraz § 2 pkt 7 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r. poz. 265).

[wr]

[ał]